

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 116

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 24. märts 2025

Algus 11.10, lõpp 12.56

Juhataja: Jaak Aab (esimees)

Protokollija: Maria Haas (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Mario Kadastik, Rene Kokk, Mihkel Lees, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Reili Rand, Andres Sutt, Tarmo Tamm, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Kaido Rosin (nõunik-sekretariaadijuhataja), Piia Schults (nõunik), Mari Tänav (nõunik)

Puudus: Aleksei Jevgrafov

Kutsutud: Riigikogu liige ja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esindaja Evelin Poolamets, Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna taastuvenergia valdkonnajuht Karlis Goldstein, Sotsiaalministeeriumi rahvatervishoiu osakonna nõunik Ramon Nahkur (2. päevakorrapunkt); Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna energiaturgude valdkonnajuht Karin Maria Lehtmets ja ekspert Tauno Hilimon, Konkurentsiameti energiaturgude osakonna juhataja Marilin Tilkson ja õigusosakonna juhataja Marek Piiraja, Elering AS juhatuse liige Erkki Sapp, Alexela AS juhatuse esimees Marti Hääl ning õigus ja vastavuskontrolli juht Sandra Salumäe, Eesti Energia AS juhatuse liige Kristjan Kuhi ja esindaja Sander Randver, Advokaadibüroo COBALT vandeadvokaat Alexela AS, Eesti Energia AS ja Elektrum Eesti OÜ esindajana Mart Blöndal (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele peatada ajutiselt kõigi tuuleparkidega seoses algatatud planeeringute menetlemine, edasilükkava tähtajaga kuni ajakohastatud infraheli mõõtmiste meetodika ja selle helirõhutasemete piirväärtuste kehtestamiseni“ eelnõu (569 OE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu (555 SE) teise lugemise ettevalmistamine: arutelu huvigruppidega ELTS §-st 53¹ (tasakaalustamisvõimsuse hankimise kulu rahastamine)
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu majanduskomisjoni nädala (24.03.2025-30.03.2025) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 24.03.2025 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele peatada ajutiselt kõigi tuuleparkidega seoses algatatud planeeringute menetlemine, edasilükkava tähtajaga kuni ajakohastatud infraheli mõõtmiste metoodika ja selle helirõhutasemete piirväärtuste kehtestamiseni“ eelnõu (569 OE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu (555 SE) teise lugemise ettevalmistamine: arutelu huvigruppidega ELTS §-st 53¹ (tasakaalustamisvõimsuse hankimise kulu rahastamine)
4. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 25.03.2025 kell 14.30

1. Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu (556 SE) teise lugemise ettevalmistamine: arutelu huvigruppidega ELTS § 87¹ lõikest 5 (liitumistaotluses toodud tehnoloogia muutmise piirang)
2. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mihkel Lees, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Reili Rand, Tarmo Tamm, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele peatada ajutiselt kõigi tuuleparkidega seoses algatatud planeeringute menetlemine, edasilükkava tähtajaga kuni ajakohastatud infraheli mõõtmiste metoodika ja selle helirõhutasemete piirväärtuste kehtestamiseni“ eelnõu (569 OE) esimese lugemise ettevalmistamine

Riigikogu liige ja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esindaja **Evelin Poolamets** sõnas, et ehkki tuulikud on pikka aega eksisteerinud, siis Eestis ei ole välja kujundatud vastavaid norme. Ühtsete normide puudumisele on tähelepanu juhtinud oma juhtkirjas ka ajakiri Postimees, kus toodi välja, et riik ei oska öelda, kas tuulikute heli on inimesele ohtlik, sest seda ei ole piisavalt uuritud. Probleem on lõpuks jõudnud ka Kliimaministeeriumini ning 9. juulil 2024. aastal kuulutati välja riigihange nr 280536 nimega „Tuuleparkide mõju võrdlev analüüs ja juhend mõjuhindajatele“. Hetkel on olukord, kus iga omavalitsus, kelle pinnal on tuulepark, peab hakkama mõjuhindamise kriteeriume välja töötama. Riigihanke osas on välja toodud, et ühtse hindamissüsteemi kujunemist toetaks keskkonnamõju hindajatele loodud juhendmaterjal, mille alusel anda hinnangut tuuleparkide tegevuse mõju kohta. Eesmärgid on koostada võrdlev analüüs välisriikide (nende seas vähemalt Soome, Taani ja Saksamaa) mere- ja maismaatuuleparkide rajamise ja kasutamise keskkonnamõju hindamist puudutavatest regulatsioonidest, normidest, metoodikatest, juhenditest ja praktikatest, keskendudes mõjudele nagu välisõhus leviv müra, madalsageduslik müra ehk infraheli, vibratsioon ja varjutamine. Eestis on juba ehitatud mitu tuuleparki, kuid riigihange on alles 2024. aasta suvel välja kuulutatud. Seega tegevus toimub enne, kui on jõutud normideni. Lisaks on eesmärgiks pakkuda analüüsi tulemustele tuginedes välja konkreetseid ettepanekud Eesti tuuleparkide senise keskkonnamõju hindamise praktika kvaliteedi parandamiseks ning välisõhus leviva müra, madalsagedusliku müra, vibratsiooni ja varjutamise efektiivsemaks hindamiseks, prognoosimiseks ja reguleerimiseks ning antud häiringute ennetamiseks, vältimiseks ja

leevendamiseks. Algatus on mõistlik, kuid tuuleparke ei saa ehitada ilma, et tehakse keskkonnamõju hinnanguid. Samas, kuidas saab eelnimetatut teha, kui ei ole vastavaid regulatsioone ning ei ole teada, mida tuleks hinnangutes uurida. Tuues näitena keskkonnatasude seaduse, siis seal on sätestatud, et meretuulepargi mõjuala on kuni 20 km, samas maismaa tuulepargi mõjuala vähem kui 250 m kõrguste tuulikute puhul kuni 2 km. Rääkides Aidu tuulepargist, siis on teada, et Kaitseväl on sellega probleeme. Kaitsevägi ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet viisid Aidu tuulepargi ümbruses läbi kontrollmõõtmisi, mis näitasid, et midagi on tuulepargi tekitavate elektromagnetväljadega valesti. Aidu tuulepark on äsja tööd alustanud ning tuulikud on vaid 180 m kõrgused ning nende võimsus on ainult 3,4 MW-i. Kaitseväe esindaja on öelnud, et Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet registreeris viimasel neljal aastal 16 km kauguselt mõõdetuna tuulikute poolt tekitatud tsiviilraadio häireid. Need ületasid hajaasustuse normeeritud elektrivälja tugevuse sajakordselt. Mingil põhjusel ei soovita teada, kuidas tuulikud inimese tervisele mõjuvad ning selle kohta ei ole seisukohti võetud. Luuakse olukord, kus tuulikud ehitatakse valmis ning ei mõelda sellele, kui hiljem peaks selguma, et need on kahjulikud. Soome loodusressursside uurimiskeskus avaldas hiljuti põhjaliku analüüsi 84 uuringu põhjal 22 riigist, mille järelduseks oli, et loomad ja linnud liiguvad tuulikute lähedusest kaugemale. Uuritud juhtudel liikus tuulegeneraatori piirkonnast eemale 63% lindudest, 72% nahkhiirtest ja 67% imetajatest. Kõneleja tõi lisaks näite Norrast, kus ülemkohus otsustas juba 2021. aastal, et tuulikud rikuvad saamide õiguseid ning kahjustavad põhjapõtrade karjatamisalasid, kuid sellest hoolimata töötavad turbiinid seal tänaseni. Seega oluline oleks tegutsemine õiges järjekorras ehk esmalt kehtestada normid ja uurida mõjusid ning alles siis hakata tuulikuid paigaldama.

Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna taastuvenergia valdkonnajuht **Karlis Goldstein** juhtis tähelepanu tootmisvõimsuste defitsiidile nii Eestis kui ka regioonis laiemalt. Fossiilkütuste kasutamine peab paratamatult vähenema. Tegemist on nii julgeoleku kui ka kliimapoliitika küsimusega. Kiiresti rakendatavaid alternatiive sellises mahus, kui maismaa tuuleenergia, olemas ei ole. Uuringu hankega tegutsetakse käesoleval aastal edasi. Oluline on silmas pidada, et ükski energiatootmise tehnoloogia ei ole mõjudest vaba. Tehnoloogiatel on negatiivseid aspekte ehk müra, saaste või ressursikulu, kuid mõju võib olla ka positiivne ehk varustuskindluse paranemine läbi hajatootmise või energiasõltumatus vähenenud importide tõttu. Oluline on, et julgeoleku olukorda arvestades luuakse uusi tootmisvõimsuseid just Eestisse. Rääkides raadiohäirete uuringust, siis see oli seotud ka päikesepaneelidega ning võimalik, et häirete mõõtmine oli samuti seotud nende tehnoloogiatega. Mainides eluslooduse liikumist, siis elusolendid on õpivõimelised ning paratamatult on inimpuuteline keskkond loodusele vähem atraktiivne kui puutumata loodus.

Sotsiaalministeeriumi rahvatervishoiu osakonna nõunik **Ramon Nahkur** lausus seoses tuuleparkide tekitatava müra ja infraheliga, et poliitika kujundamisel ja seadusandluse loomisel tuleb toetuda rahvusvahelisele tõendusele ja teaduskirjandusele, ühtlasi pööratakse tähelepanu võrdlusriikidele ja üldisele rahvusvahelisele praktikale. Selle kohaselt saab praeguseks öelda, et tuuleparkidel puuduvad põhjuslikud seosed oluliste terviseriskidega, nagu südame-veresoonkonna haigused, insult ning kaotatud eluaastad. Tehtud on ka mitmed analüüsid, mis on uurinud stressi, peavalu ja muid ärritusi ning ei ole leitud otseseid seoseid

tuuleparkide ja eelnimetatud terviseriskide vahel. Küll aga kuna teema on Eestis tekitanud palju küsimusi, uuritakse seda edasi. Koostöös Eesti teadlastega on tellimisel teaduskirjanduse analüüs, kus vaadatakse üle viimane teadmine, et näha, kas kõik vastab endiselt tõele. Ühtlasi on Eestis planeerimisel ka pikemaajalisem uuring, kus kavandatakse erinevates tuuleparkides korraldada müra ja infraheli mõõtmisi ning modelleerimisi. Seal pööratakse tähelepanu ka inimese terviseandmetele. Eelnimetatu ühildamine võimaldab saada kohalikku konteksti. Kõneleja täpsustas, et hetkel on normid olemas nii mürale kui ka infrahelile, mis on varuga paika pandud, seega jälgitud on ka ettevaatusprintsipi.

Mihkel Lees uuris, kas olemas on vähemalt mõni konkreetne uuring, mis annaks Eestis aluse eeldada põhjuslikku seost tuuleparkide ja inimese tervise kahjude vahel.

Evelin Poolamets lausus, et inimesed, kes tuuleparkide kõrval elavad, ei räägi mõjudest põhjuseta ning teemasse tuleks lugupidavalt suhtuda. Kui elanikud ütlevad, et tuuleparkide müra jms on häiriv, siis peaks teemaga tegelema. Väheste tuuleenergia probleemi üritatakse hetkel lahendada kohalike elanike arvelt. Planeeringutes on peaaegu 6300 MW-i võimsusi, samas on Eesti vajadus kordades väiksem. Rääkides näidetest, siis nii kõrgeid tuulikud nagu hetkel planeeritakse, ei ole varem maismaale ehitatud. Tehnoloogia küll pidevalt areneb, kuid alati ei pruugi see toimuda inimese tervise seisukohalt positiivses suunas. Alles 2019. aastal saatis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium omavalitsustele kirja, mis tõi välja, et tuulepargid rajatakse eelkõige väljaspoole ökosüsteemi tundlikke alasid ja elupaiku. Euroopa Liidu taastuvenergia kiirendamise määrus on sarnast seisukohta väljendanud. Vaadates Eesti planeeringute kaarti, siis tegemist on eelkõige metsaalade, kaitsealuste liikide elupaikade ning looduskaitsealade lähedaste piirkondadega. Selliselt ei juhinduta Euroopa Liidu ega ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi normidest, et tuulepargid rajatakse tööstusmaadele. Hetkel on ainuke tingimus, et tuulikud asuksid 1 km kaugusel elumajast. Rääkides konkreetsest uuringust, siis see on olemas ning edastatakse kõneleja poolt hiljem. Tegemist on Kanada uuringuga.

Kristina Šmigun-Vähi sõnas, et nt Hollandis on suurel hulgal tuuleparke, mis asuvad elurajoonide läheduses. Kõneleja ei mõistnud, kas eelnimetatu sellisel juhul kahjustab justkui oma riigi kodanikke.

Evelin Poolamets ütles, et Hollandi tuulikud on väga väikesed ning nende kõrgus jääb u 100 m juurde. Eestisse planeeritakse 300 m kõrguseid tuulikuid.

Mario Kadastik lausus, et eelnõu lisades on mitmed uuringud välja toodud, kuid need tunduvad veidi kallutatud ning uuris, kas olemas on konkureerivaid uuringuid ka teisest vaatest. Kõneleja tõi näitena välja efekti, kus arvatakse, et millelgi on kahjulik toime ning seejärel see toime ka avaldub. Efekti kohta on palju meditsiinilisi uuringuid ning artikleid. Kõnealusel teemal võib samuti sellega seos olla. Lisaks tõi ministeeriumi esindaja välja, et normid on olemas. Seega tekib küsimus, kas otsuse eelnõu on antud kontekstis relevantne ehk miks on Eestis olukord tuulikutega sedavõrd erinev ülejäänud maailmast.

Evelin Poolamets sõnas, et sellised efektid võivad inimestele mõjuda, kuid loomadele mitte,

kuna nende puhul ei ole organism teadlik, mis neid mõjutab. Ühtlasi on ilmselge, et küla kogukond ei hakka tegema infraheli uuringut. See on riigi ülesanne ja kõnealuse eelnõu eesmärk. Tuleb teha pikemaajalisemad uuringud ning töötada välja vastavad normid. Sellisel juhul saavad omavalitsused kehtestada keskkonnamõtjude uuringute tingimused. Rääkides konkreetsetest uuringute näidetest, siis maismaal ei ole nii kõrgeid tuulikuid, mis asuvad inimestele nii lähedal, varem paigaldatud. Tegemist on uudse olukorraga, mistõttu oleks vaja teha korralikke mõõtmisi, et hiljem oleks võimalik nende põhjal norme kehtestada. Hetkel on olukord väga ebamäärane.

Karlis Goldstein ütles, et viimase paari aasta jooksul on Soome rajatud 270 m kõrguseid tuulikuid. Soome andmetel on neil tuulikute rajamise osas vähemalt sama ranged nõuded kui Eestis. Ühtlasi on tegemist asustatud territooriumidega.

Mart Maastik lausus, et on selge, et nii kõrgeid tuulikuid ei ole üldiselt rajatud. Isegi, kui viimastel aastatel on mõned rajatud, siis teaduskirjanduse analüüsi ei ole veel selle põhjal tehtud. Seega ei ole mõtet oodata uuringuid, kui neid ei ole veel olnud võimalik teha. Juhul, kui tuulikutel peaks olema negatiivne mõju, siis on tähtis kodanikke ennetavalt selle eest kaitsa ja teha vastavad mõõdistused. Riigikogul on oluline võtta vastu seaduseid, mis välistaksid igasuguse ohu. Kõneleja leidis, et analüüside puhul ei saa kasutada olemasolevaid andmeid ning tuleb leida teised lahendused uuringuteks. Lisaks, kõlama on jäänud seisukoht, et tuuleenergia on hädavajalik ning Eesti majandusele väga kasulik. Taastuvenergiat on Eestil hetkel olemas u 3,5 TWh-i aastas ning 2,5 TWh-i on hetkel arendamisel. Seega Eesti taastuvenergia eesmärgid on juba lähedal. **Maastik** küsis, kui palju on Eestisse tuulikuid vaja rajada ning miks peab igal juhul soodustama tuuleenergia tootmist, kui seda päriselt Eestile vaja ei ole. Tootmist soovitakse üledimensioneerida.

Karlis Goldstein lausus, et rääkides tuulikute kõrgusest arendamisel, siis müra ja heli on füüsikalised konstandid ning käituvad erinevates olukordades sarnaselt. Loomulikult sõltub konkreetne olukord erinevatest asjaoludest ehk kas vahel on takistused, milline on tuule suund jne, kuid neid standardparameetreid on võimalik modelleerida. Rääkides planeeringutest, siis tuulikute kõrgust, mis on omavalitsuses paigaldatavad, on võimalik vastavalt vajadusele korrigeerida. Keskkonnamõju hindamise raames vaadatakse teemale veel tähelepanelikult otsa. Rääkides sellest, kui palju on tuulikuid vaja rajada, siis osad vähempakkumised on kinnitatud, kuid päris 2 TW-i mahtu ei pruugi sealt tulla. Oluline on, et Eestis on vaja täiendavalt u 1800 MW-i tuulikuid. Seega rajada tuleks u 200-400 tuulikut sõltuvalt kõrgusest ja võimsusest. Energiamaajanduse korralduse seadus sätestab riikliku taastuvenergia eesmärgi. Selle nimel hetkel ka tegutsetakse. Ühtlasi võib arutelust tekkida tunnetus, et tuuleenergiat on kasulikum rajada inimestest kaugemale, nt merre, kuid tuleb arvestada, et need arendused võtavad kauem aega.

Rene Kokk lausus, et eelnõu menetlemise mõte on saada vastused käesoleval istungil kerkinud küsimustele. Kui alles eelmisel aastal ehitati Soome sarnase kõrgusega tuulikud, siis arusaadavalt ei ole hetkel vastava uuringu jaoks piisavaid andmeid. Teadusartikleid analüüsides ei saa õiget informatsiooni, kuna selliseid tuulikuid ei ole veel rajatud. Teemasse tuleks suhtuda täie tõsidusega, kuna kõne all on inimeste ohutus.

Jaak Aab sõnas, et 2024. aastal tarbis Eesti u 8 TWh-i elektrienergiat ning ainult 5 TWh sellest kattis Eesti tootmine. Energia varustuskindluse ja julgeoleku seisukohalt peaks Eesti tootma umbes sama palju kui tarbitakse. Järgmisi ühendusi lähiajal tulemas ei ole ning alates 2032-2033. aastast on võimalik toetuda ka naaberriikide või regiooni võimsustele. Põlevkivielekter pääseb turule ainult siis, kui hinnad on väga kõrgel. **Aab** uuris algataja esindajalt, et milline oleks energeetika osas lähiaja plaan ning kuidas tagada, et energiatootmine oleks ka hajusam, hea varustuskindlusega ning suudetakse toota vähemalt sama palju elektrit kui tarbitakse.

Evelin Poolamets ütles, et tuuleenergiat ei tasu segamini ajada juhitava võimsusega. Tuuleenergia ei taga riigile elektrit siis, kui tuul ei puhu. Samas on ka salvestusvõimsusi väga vähe. Esmalt tuleks investeerida juhitavatesse võimsustesse, misjärel saab vaadata, kui palju jääb üle juhitamatute võimsuste jaoks. Kõneleja leidis, et põlevkivitööstusesse tuleks panustada ning kaasajastada seadmeid, kuniks tuleb tuumajaam.

Mario Kadastik lausus, et ajaskaala on põlevkivitööstuse seadmete kaasajastamisel ja tuumajaama ehitamisel sarnane. Seega oleks mõistlik kohe tuumajaam rajada. **Kadastik** lisas, et ei ole mõistlik väita, et ühtegi hinnangut ei saa anda, kuna selliseid tuulikuid ei ole veel ehitatud. Teaduslikus mõttes ning kui füüsikareeglid kehtivad, siis erinevate kõrgustega tuulikute andmete pealt saab ekstrapoleerida väga edukalt ka kõrgemate tuulikute osas informatsiooni. Seega saab välja tuua, millised on normid, mis peavad kehtima ning ühtlasi on arvutusi võimalik ette teha.

Mart Maastik lausus, et normid peavad igatahes eksisteerima. Ühtlasi on selge, et praegu teaduskirjanduse olemasolevate analüüsidega ei saa konkreetset võrdlust teha. Küll aga teoreetiliselt modelleerida saab. Ka näiteks Soome ehitatud tuulikute põhjal peaks uuringuid teostama. Kõneleja ei mõistnud, miks see sedavõrd kaua aega võtab ning nii keeruline on. Kui mõõtmised on tehtud ning olemas on teadmine ohutuse osas, saab normid seada ja nende põhjal tegutseda. Kui tuulikute asukoha piirkonnas elavad inimesed on nõus, et neile kompensatsiooni makstakse või nad on tuuliku kaasomanikud, siis on inimese enda valik, kuidas nad tegutsevad. Eestis see hetkel selliselt ei toimi. Kõrgemad tuulikud võivad tekitada palju suuremat müra ja olla inimesele rohkem kahjulikud, mistõttu tuleks uuringud teha ja praegused normid üle vaadata. Alles siis saab tuulikuid ehitada. Seega eelnõu oleks mõistlik toetada.

Rene Kokk lausus, et väga palju räägitakse elektri hinnast ning tasub muretseda, kas otsustajad teevad õigeid otsuseid. Teema tuleb läbi mõelda ning järgnevaid ühendusi tuleb planeerida. Kõneleja lisas, et on aastaid välja toonud, et tuleks toetada ülikoole selleks, et panna kõikvõimalike hoonete katused elektrienergiat tootma. Eestis on tohutult tööstushooneid. Tuulikute alla lähevad väga suured rahalised vahendid, kuid seda tuleks paigutada lisaks ka nt hoonete päikesepaneelidesse. Tuleviku vaatest on võimalik mitmeid meetodeid välja mõelda ning riik ei tohiks keskenduda ainult tuulikutele.

Andres Sutt sõnas Sotsiaalministeeriumi sõnavõtu põhjal, et kõik mõõtmised, mis on tehtud,

on olnud normide piires. Ühtlasi, kõikide tuulikutega seotud murekohtade jaoks ei ole vaja seadusemuudatusi. Ministeerium on kindlasti nõus teemadest sisuliselt rääkima ning analüüse koostama. Rääkides ühendustest, siis tegemist on ka energiajulgeoleku ja varustuskindluse küsimusega. Hinnad Eestis on kõrged eelkõige seetõttu, et siin on piiratud koguses kohalikku tootmisvõimsust.

Mart Maastik ütles, et järjest rohkem juhitamatuid võimsusi ei taga energia varustuskindlust. Eesti on ühtsel börsil ning see määrab hinna. Seega mitmekordse mahuga rajatud tuulikud Eesti elektrihiinda ei mõjuta. Küll aga on kindlasti vaja juhitavat energiat. Ühtlasi ei ole õige väita, et põlevkivienergia on kallis, vaid selle teeb kalliks kunstlik CO₂ kvoot. Tuleb läbi mõelda, kuidas saaks sama juhitavat energiat, mis Eestil endal olemas on (k.a biomass), lisada. Tuulikuid tuleb mõistlikul arvul rajada. Tuulikute puhul on probleemiks, et kui tuul puhub, siis toimub ületootmine. Kui tuult ei puhu, siis energiat lihtsalt ei ole, kuid hinda see paremaks ei muuda.

Andres Sutt lausus, et juhitavaid võimsusi on kindlasti vaja. Küll aga hinna osas saab öelda, et ainult pelletite kasutamisel elektritootmisel on MWh-i hind 200 eurot, mida on võimalik viia 100 eurole, kui selle juures on kaugküte.

Jaak Aab sõnas, et tervele energiasüsteemile tuleb ühtselt otsa vaadata, kuna see peab toimima koos. **Aab** lisas, et eelnõu osas küsiti arvamust ka Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnalt, kes leidis, et planeerimismenetluse peatamise aluse puhul on tegemist olulise materiaalõiguse küsimusega ning see nõuab seadusemuudatusi. Seetõttu on 569 OE vastuvõtmiseks nõutav Riigikogu koosseisu häälteenamus.

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 09.04.2025 (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mihkel Lees, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Reili Rand, Andres Sutt, Tarmo Tamm, Kristina Šmigun-Vähi).

2.2. Teha ettepanek viia läbi eelnõu lõpphääletus (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mihkel Lees, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Reili Rand, Andres Sutt, Tarmo Tamm, Kristina Šmigun-Vähi).

3. Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu (555 SE) teise lugemise ettevalmistamine: arutelu huvigruppidega ELTS §-st 53¹ (tasakaalustamisvõimsuse hankimise kulu rahastamine)

Jaak Aab sõnas sissejuhatavalt, et bilansihaldurid (Alexela AS, Elektrum Eesti OÜ, Eesti Energia AS, Scener OÜ) on esitanud majanduskomisjonile ühispöördumise, kuna kavandatav seadusemuudatus paneb neile nende hinnangul ebamõistliku majandusliku koormuse. Nad soovivad, et tasakaalustamisvõimsuse kulu (n-ö sagedusreservide hankimise kulu) kaetaks võrgutasu kaudu, mitte bilansihaldurite kaudu, nagu metoodika ette näeb. Käesoleval istungil on pöördumise esitajatel võimalus oma seisukohti tutvustada.

Advokaadibüroo COBALT vandeadvokaat Alexela AS, Eesti Energia AS ja Elektrum Eesti OÜ esindajana **Mart Blöndal** sõnas, et üks fundamentaalsest küsimusest, millega seaduse rakendamise osas vastamisi ollakse, on see, kas tegemist on avalik-õigusliku või eraõigusliku tasuga. Hetkel kõik indikatsioonid näitavad, et tegemist on avalik-õigusliku tasuga, sest see on

seaduse tasemel kehtestatud. Praktiline küsimus on, et kas 60 mln eurole, mis Elering AS (Elering) on hinnanud kulu maksumuseks, lisatakse käibemaks või mitte. See puudutab 13-14 mln eurot, vastavalt sellele, mis käibemaksu määr parasjagu on. Kui tegemist on avalik-õigusliku tasuga, siis see loob omakorda täiendavad probleemid selle sissenõudmise osas. Olemuselt on tasu sarnane taastuenergia tasuga, kuid oluline on, et viimane liigub läbi võrguettevõtjate ning neil on ka eraldi tarbijaga lepingud. Süsteem, mida hetkel soovitakse luua, on erinev, kuna nüüd ütleb Elering bilansihaldurile, kui suur tasu on. Bilansihaldur, kes omab ainult eraõiguslikke lepinguid elektrimüüja või avatud tarnijaga, saab teada anda, kui palju ta juurde küsib. Probleem on, et bilansihaldurid ei ole avalik-õigusliku tasu sissenõudmises volitatud isikud. Murekohtadele üritatakse leida lahendust. Küll aga tekitab küsimusi, et mis juhtub nt siis, kui tarbija või bilansihaldur vahetab elektrimüüjat. Lahenduseks oleks panna see tasu sarnaselt võrgutasule eraldi arvereale ning seda kogutakse selliselt läbi võrguettevõtjate.

Alexela AS juhatuse esimees **Marti Hääl** lausus, et mure seisneb selles, et turuosalisel ei saa aru, miks valitakse ühiskonnana kõige keerulisem, läbipaistmatum ning kindlasti tarbijale lõppkokkuvõttes kõige kallim viis olukorra lahendamiseks. Vaidlust ei ole selle üle, et kõik kulud, sh sagedusreservi tasu, on lõpuks tarbija poolt makstav. Küsimus on, kuidas need kulud jõuavad lõpptarbijani. Näitena – elektriarvel on välja toodud elektrihinna komponendid, milleks on elektrihind ning elektrimüüja marginaal. See on osa, mis on elektrimüüja ja -tarbija vaheline suhe. Lisaks on võrguarve komponendid, milleks on võrgutasu, taastuenergia tasu ning elektriaktsiis. Nüüd luuakse struktuur, kus üks sellistest süsteemiga seonduvatest tasudest ehk sagedusreservi tasu soovitakse liigutada elektrimüüja arvele, kuid samas uus lisanduv saartalitluse tasu või võimsusreservi tasu lähevad võrguarve komponentideks. Küsimus on, miks selline situatsioon luuakse. Lisaks õiguslikele probleemidele on turuosaliste jaoks probleem, et ettevõtetel on suurel hulgal elektrikliente, kellega on sõlmitud lepinguid. Selline muutus elektrihinna komponentides tähendab, et kõiki lepinguid tuleb hakata muutma. Väga paljud lepingud, sh fikseeritud hinnaga ja tähtajalised lepingud, tekitavad kindlasti suure vaidluste massi. Sealt tekivad klienditeeninduse kulud ja krediidiriskid. Nimetatud kulud tekitatakse lihtsalt seetõttu, et on ettepanek kõnealust kulurida mitte lisada võrgutasu arvele selliselt, nagu teisi taolisi avalik-õiguslikke tasusid on seni arvetele pandud. Turuosaliste ühine vaade on, et sellega tekitatakse väga palju probleeme ning segadust, samas ei ole sellisel tegutsemisel positiivset väärtust.

Jaak Aab uuris, mis on konkreetsed ettepanekud, mida teha selle asemel, et tasu pannakse bilansihaldurite kohustuseks nõuda.

Mart Blöndal vastas, et hetkel on ainus lahendus, et võrguettevõtjad hakkavad seda edastama samamoodi, nagu praegu tehakse taastuenergia tasuga ning tulevikus saartalitluse tasuga.

Jaak Aab sõnas, et seega riik otsustab ja näitab ette, et elektritarbija saab arvel ühe rea juurde ning tegemist on teatud fikseeritud hinnaga.

Mart Blöndal lausus, et Kliimaministeerium sellise ettepaneku juba tegi, kuid õigusliku poole pealt on endiselt probleem.

Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna energiaturgude valdkonnajuht **Karin Maria Lehtmets** lausus, et ministeerium ei leia, et tegemist oleks avalik-õigusliku tasuga, vaid tegemist on Euroopa Liidu otsekohalduvast määrusest tuleneva süsteemi juhtimise kuluga. See on kulu, mida tekitavad bilansihaldurite kaudu tootjad ja tarbijad. Kulu tuleb eabilansi kaudu, sest eabilansi vastu hoitakse reserve. Ministeeriumi nägemus on, et seda kulu peaksid katma nii tootjad kui ka tarbijad. Seetõttu tehti ettepanek, et läbi bilansihaldurite see tasu koguda. Samasugune lähenemine on kasutusel mitmetes teistes riikides. Lisaks, kui koguda tasu läbi võrguarvete, siis probleemiks on, et sellisel juhul tootjatele justkui arveid ei esitataks. Elektrilevi OÜ (Elektrilevi) on püsitasi kehtestanud ka tootjatele, seega nende poolt see ilmselt oleks võimalik, samas Eleringil sellist süsteemi ei ole ning põhiline tootmine on siiski põhivõrgus.

Elering AS juhatuse liige **Erkki Sapp** täpsustas, miks selline ettepanek Konkurentsiametile tehti ning viimane selle metoodika ka kooskõlastas. Olemuslikult on tegemist bilansiteenuse kuluga. Sagedusreserve läheb vaja selleks, et elektrisüsteemi tasakaalus hoida ning selle eest vastutavad enne süsteemihaldurit justnimelt bilansihaldurid. Olemuslikult on see õige koht, kus kulu olema peab. Bilansihaldurid saavad ka mõjutada, kui suur on elektrisüsteemi eabilanss. Võrguettevõtjad seda teha ei saa. Euroopa õigus viitab samuti otseselt sellele, et bilansihaldurid peaksid antud kulu kokku koguma. Ühtlasi, kui kulu oleks võrguarvel, siis klienditeeninduse ja krediidiriski kulud ei kaoks kuskile, vaid oleksid võrguettevõtjal.

Konkurentsiameti õigusosakonna juhataja **Marek Piiraja** lausus, et Konkurentsiamet on seisukohal, et tegemist ei ole avalik-õigusliku tasuga ning see ei tohi olla võrgutasudes. Konkurentsiamet on teinud teema osas neli otsust. 2024. aastal toimus esimene ring, kus kooskõlastati metoodika. Vaideotsus pärineb 2024. aasta märtsist. Teine ring oli leevendusmeetme teemal. Tehti otsus ning kaebused jäeti rahuldamata. Hetkel ollakse teemaga ka halduskohtus, kus on menetlus pooleli. Kui teine otsus peaks samuti halduskohtusse minema ning kohus kaks teemat ühendab, siis vaadatakse neid ühiselt.

Mart Blöndal sõnas, et kõige suurem probleem ei ole see, kas tegemist on avalik-õigusliku või eraõigusliku tasuga, vaid küsimus on, et eraõigusliku tasu pealt ei saa välistada käibemaksu. Hetkel tekitatakse olukord, kus lisatakse arvele uus rida, mis iseloomult töötab justkui maks, kuid nüüd maksustatakse seda veel täiendavalt. Lisaks, kui Elektrilevi ja Eleringi puhul on tegemist kahe ettevõttega, kes peaksid IT kulu kandma, et arvet edastada, siis bilansihaldureid on turul mitu. See tähendab, et iga bilansihaldur peab antud kulu eraldi tegema.

Jaak Aab palus täpsustada käibemaksu teemat.

Mart Blöndal vastas, et eraõigusliku tasu puhul on tegemist tavalise kuluga, see kajastuks arvel ning sellele lisandub käibemaks. Kui tegemist on avalik-õigusliku tasuga, siis see töötab nagu riigilõiv ning sellelt on võimalik käibemaksu osa välja saada.

Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna energiaturgude ekspert **Tauno Hilimon** lausus, et käibemaks rakendub praegu ka teistele elektriarve komponentidele.

Mart Blöndal ütles, et taastuvenergiatasu puhul see hetkel rakendub, kuid seda on võimalik välistada, kui tegemist on avalik-õigusliku tasuga.

Tõnis Mölder lausus, et lõppkokkuvõttes maksab kulu kinni igal juhul tarbija, kas siis riigile või turuosalistele. Kõneleja uuris, kas ministeerium on analüüsinud, kas väide, et hetkel välja pakutud lahendus on kulukam, on tõene või mitte.

Karin Maria Lehtmets sõnas, et käibemaks rakenduks igal juhul. Ühtlasi ei ole ministeeriumi vaatest tegemist ainult tarbija kuluga, vaid ka eabilanssi tekitavate turuosaliste kuluga. Tegemist on põhimõttelise lähenemisega, et läbi avatud tarnijate pannakse see kulu nii tootjatele kui ka tarbijatele. Põhilised, kes elektrisüsteemis eabilanssi tekitavad, on tootjad.

Tõnis Mölder ütles, et tootjale maksab selle kinni tarbija. **Mölder** uuris, kas analüüsitud on mõlemat lahendust, et kumb on tarbijale kallim.

Karin Maria Lehtmets sõnas, et tarbija ei maksa otseselt tootjale, vaid tootjad teevad selle võrra turule veidi kõrgemad pakkumised. Turul on nt ka Põhjamaade pakkumised, kus tootjatel juba on kulu sees. Vaatenurk on olnud pigem selline, et kohalikke tootjaid ei soovita panna kehvmasse olukorda, kui naaberriikides ning seda teemat on analüüsitud. Ministeeriumi hinnang on, et kui kogukulu pannakse otse tarbijatele, siis on see neile kulukam, kui kulu jagamine tootjate ja tarbijate vahel.

Marti Hääl lausus, et rääkides turuosalise marginaalist, kuhu sisse soovitakse kulu panna, siis see on 2-6 eurot. Nüüd üritatakse sinna sisse panna 5,31 eurot tarbijale ja 5,31 eurot tootjale. Tootjad, kes on vähempakkumistel saanud riigiga lepingu, tulevad ilmselt seda vaidlustama, sest eelnimetatud 5,31 eurot on väga oluline osa. Rääkides Eesti tootjate panemisest konkurentsiparemasse või kehvmasse olukorda, siis Põhjamaades on sama tasumäär 1,5 eurot. Tasu peaks tulema eraldi reana välja juba seetõttu, et kõigil oleks motivatsioon liikuda tasudega sinna, kus ollakse põhjanaabritega konkurentsiparemas. Hetkel ollakse kordades konkurentsist väljas. Kui kulu on peidetud, siis oleks justkui elektrimüüja marginaalid suuremad. Tegelikult oleks vaja väga selgelt näidata, et hetkel ollakse süsteemi kuludega konkurentsist väljas.

Karin Maria Lehtmets ütles, et ministeerium ei ole selle vastu, et kulu eraldi real välja tuua ning antud ettepanek on majanduskomisjonile ka esitatud. Kogumine toimuks küll läbi avatud tarnijate, kuid kulu tuuakse eraldi real välja. See annaks selgust nii tarbijatele kui ka arve saajatele. Küll aga ei keela ka praegune seadusandlus avatud tarnijatel ise kulu eraldi reana välja tuua.

Marek Piiraja lausus, et Eleringi tasu taotluse puhul, mis Konkurentsametiga kooskõlastati, ei ole midagi erakordset. 2019. aastal on seda ühel korral tehtud, kui Eleringi taotlus oli seotud administratiivkuludega. Seega kohtupraktika on olemas ning probleeme ei tekkinud. Hetkel on Eleringil samad alused, kuid tegemist on teise tasuga. Tegemist ei ole avalik-õigusliku tasuga. Kui hetkel võtta seisukoht, et tegemist on avalik-õigusliku tasuga, siis edaspidi on kõik Eleringi taotletavad tasud avalik-õiguslikud.

Tarmo Tamm sõnas, et kui lõpuks on tulemus sama ning tarbijad maksavad kulu kinni, siis miks ei võiks vastu tulla ettevõtjatele ja teha nii, nagu neile mõistlik tundub. Lisaks, kas probleem, mida lahendatakse on see, et Eestil ei ole piisavalt juhitavaid tootmisvõimsusi või on probleem muus.

Karin Maria Lehtmets vastas, et juhitavate võimsustega seost pigem ei ole. Reserve on igal juhul vaja. Küll aga kui turule tuleb rohkem salvestusvõimsusi ja turg läheb paremini käima, siis prognoositakse, et kulu läheb järgnevate aastatega väiksemaks. Kuna Eesti sagedusreservide turu alles avas, siis paratamatult on alguses kulud kõrgemad. Lisaks, kui kulu pannakse otse ainult tarbijatele, siis tarbijad maksaksid rohkem. Hetkel on ministeeriumi ettepanek jagada kulu tootjate ja tarbijate vahel. Tegemist on väga põhimõttelise otsusega.

Jaak Aab küsis, kui palju on kulu prognoositavalt aastas.

Karin Maria Lehtmets vastas, et kulu on u 60 mln eurot aastas.

Marti Hääl sõnas, et suur kulu on otseselt seotud sellega, et Eestis on reguleeritavaid võimsusi puudu ehk turul on defitsiit. Desünkroniseerimise järgselt on bilansienergia maksumus peaaegu kolmekordistunud. Bilansihaldurid maksavad selle esimesed kaks kuud omakahjumis ning edasi läheb see tarbija arve tõusu. Seega sõltumata kõnealusest eelnõust on ette näha kulude kasvu. Nüüd aga korrutatakse kulu veel kahega. Rääkides tootjate motiveerimisest, siis on ebareaalne bilansihaldurite efektiivsust prognoosi täpsuse osas edasi viia, sest juba hetkel ollakse üle Euroopa parima turu näitaja. Kui meetoodika välja tuli, siis nii ministeerium, Elering kui ka Konkurentsiamet kinnitasid, et tegemist on bilansihalduritele kuluneutraalse ettepanekuga. Küll aga kõik riskid jäävad siiski bilansihalduritele. Lisaks lubati, et tootjatele kulu ei lisandu. Nüüd saadakse siiski 5,31 eurot MWh-i kohta kulu juurde.

Karin Maria Lehtmets ütles, et rääkides sellest, kas tootjatele kulu rakendub või mitte, siis arutati, et oluline on võimalikult ühtne lähenemine Baltikumis ning tootjate ühetaoline kohtlemine. Lisaks, kulu lisamine tootjatele ja läbi avatud tarnijate peaks motiveerima ka tootjaid rohkem sagedusreservide turule pakkuma, mis on ka üks eesmärkidest. Nii saadakse kogu sagedusreservide kulu alla. Ka taastuvenergia tootjad saavad sinna pakkuda, kuid nad teevad seda hetkel liiga vähe.

Mario Kadastik lausus, et arvele ühe rea lisamine ei ole suur IT arendus. Ühtlasi, motivatsioon peab olema nendel, kes eabilanssi tekitavad. Lisaks leidis kõneleja, et väide, et eraldi rea lisamine peaks olema seaduse tasandil, on halb õigusloome. Hetkel kehtiv seadus võimaldab samamoodi arvele eraldi rea lisamist. Seetõttu ei ole põhjust, miks peaks seadusesse sisse kirjutama, et kulu peab olema välja toodud eraldi real. Saab väita, et sellisel juhul toimuks ettevõtlusvabaduse piiramine. Ühtlasi tõi Alexela AS esindaja välja, et viimased kaks kuud on bilansihaldurid pidanud maksma kordades kõrgemat tasu. Küll aga on kõneleja aru saanud, et sagedusreservide hoidmise tasu maksab Elering esimesed kuus kuud kinni, kuni meetoodika rakendatakse.

Marti Hääl lausus, et rääkis bilansienergia hinnast. Likviidsus on turul nii madal, et hinnad

läksid väga kõrgeks.

Mario Kadastik palus täpsustada, mis on bilansihaldurite sisuline probleem. Tundub, et ei soovita klientide pahameelt ning lepingute ümber tegemist ja soovitakse, et seda teeksid Elering ja Elektrilevi.

Marti Hääl sõnas, et bilansihaldurid ei saagi seda teha, sest lepinguid, mis on tähtajalised, ei saa selliselt muuta.

Mario Kadastik küsis, et kui tegemist on seadusest tuleneva lisaga, siis miks ei saa seda klauslit kasutada, mis juba hetkel eelnõu sõnastuses kirjas on.

Marti Hääl ütles, et tegemist on erinevate olukordadega olenevalt sellest, kas räägitakse bilansihalduri või Eleringi ja tootjate ning tarbijate vahelisest kulust. Rääkides eraldi reast arvel, siis 555 SE-s on välja toodud, et saartalitluse tasu tuleb eraldi reana lisada. Bilansihaldurid leiavad, et kõnealune kulu võiks seal samamoodi analoogselt eraldi reana olla. **Hääl** sõnas, et ehkki ka hetkel kehtiva seaduse kohaselt saab kulu arvele eraldi reana märkida, siis küsimus on, kas tegemist on Eleringi ja tootjate ning tarbijate vahelise suhtega või hoopis bilansihalduri kuluga. Kui tegemist on bilansihalduri kuluga, siis too ise vaatab, kuidas see lisatakse. Kui aga tegemist on Eleringi ja tootjate ning tarbijate vahelise tasuskeemiga, siis ei saa bilansihaldurid antud numbriga midagi teha.

Mario Kadastik sõnas, et tasu suurus ei ole fikseeritud, vaid baseerub Eleringi 60 mln euro prognoosil. Reaalsus on seotud turuga ning kui see kasvab, siis läheb ka tasu alla. Kui kirjutada seadusesse, et tuleb lisada teatud rida kindla summaga, siis peab pidevalt hakkama seadust muutma.

Karin Maria Leht mets ütles, et ministeeriumi ettepanek oli välja tuua metoodika alune number, mis tähendab, et seadust ei ole vaja muuta, kui number muutub. Metoodika järgi võib numbrit muuta kahe kuu tagant, kuid tõenäoline on, et seda nii tihti ei tehta.

Erkki Sapp lisas, et tasu hakkab muutuma vastavalt tegelikele kuludele. **Sapp** kommenteeris seoses eelpool uuritud küsimusega, mis oli seotud ettevõtjatele vastu tulemisega, et tegevusloaga võrguettevõtjaid on Eestis tunduvalt rohkem kui bilansihaldureid.

Marek Piiraja sõnas, et eelpool tõstatus teema ka seoses sellega, et kulu ei saa oma klientidelt tagasi nõuda. See väide ei ole õige. Kõnealuse teema osas on saadud ka kohtuotsus, kus kohus on väga põhjalikult välja toonud, et neid tasusid on võimalik klientidelt kätte saada ning see, kes kulu tekitab, peab selle kinni maksma. Tegemist on ringkonnakohtus jõustunud määrusega. Seega kaebajate õiguskaitsetaotlus jäeti rahuldamata. Tegemist on küll vaheotsusega, kuid teemat on otsuses väga sisukalt käsitletud.

Mart Blöndal ütles, et tegemist on esialgse õiguskaitse kohtumäärusega ehk tegemist ei ole vaheotsusega ning kohus ei saa sisulist seisukohta võtta. Lisaks lausus kõneleja, et õigusliku poole pealt on hetkel probleem, et ei ole selge, kas summale võib mingi raha otsa panna. Kui seaduse tasemel on kehtestatud teatud number, siis tegemist on avalik-õigusliku tasuga ning

juurde ei tohi midagi lisada.

Mart Maastik sõnas, et hetkel ollakse olukorras, kus juhitavat võimsust on vaja turul hoida vähemalt 1000 MW-i, mis garanteeriks ühtlasi sagedusreservi. Kuna riik on taastuenergia üledimensioneerinud, siis sagedusreservi hoidjat justkui ei ole. Selle jaoks soovitakse teha sagedusreservi tasu. Nüüd, kui riik loob uue sagedusreservi tasu, siis soovitakse seda sisuliselt jagada bilansihalduriga. Hetkel käib arutelu selle üle, et ettevõtja peaks võtma osa uuest tasust enda kanda. Samas on ettevõtja juba tarbijatega lepingud loonud ja nüüd tuleb see oma marginaali sisse mahutada. Ühtlasi tekitatakse täielikku ebakindlust nii ettevõttele kui ka tarbijatele. Probleem on üldiselt selles, et riigile on vaja juhitavat võimsust 1000 MW-i. Kui nt põlevkivi põletatakse seni, kui ei ole midagi paremat leitud ning riik hoiaks 1000 MW-i turul, siis ei oleks kõne all ka sagedusreservi tasu. Valitsus soovib hetkel ettevõtjale suruda tasu kogumist peale, et nemad võtaksid selle enda kanda. Riik peab mõtlema, kuidas hoida juhitavat võimsust sellises mahus, et sagedusreservi tasu oleks garanteeritud.

Andres Sutt uuris seoses krediidiriski juhtimisega, et kui palju on seni olnud arveid, kus jäetakse üks arverida maksmata ning ettevõtte ei ole neid tasusid tagasi saanud. Lisaks uuris kõneleja, mis on hetkel krediidikulu.

Marti Hääl vastas, et üldiselt jäetakse terve arve maksmata. Krediidikulu on olnud viimased kvartalid tugevas tõusutrendis. Täpsemad andmed saab vajadusel hiljem edastada.

Andres Sutt lausus, et kui räägitakse krediidiriskist, siis on hea, kui põhistada väide vastavate andmetega.

Marti Hääl ütles, et isegi kui krediidikulu oleks nt 10 eurot, siis hetkel arutelu käib selles osas, kas see kulu on võimalik arvele lisada.

Andres Sutt lausus, et eelpool kõlas väide, et kui arvele tuleb juurde sagedusreservi tasu, siis see suurendab bilansihalduri krediidiriski, sest ei ole teada, kas selle saab tagasi nõuda. Seega küsimus puudutas eelkõige antud teemat. **Sutt** uuris, kas mure on eelkõige seotud olemasolevate lepingutega, sest uute lepingute puhul saab summa lisada.

Marti Hääl ütles, et ka see on murekoht, kuna on olemas on teatud kokkulepitud tingimused ning kui neid minnakse muutma, siis antakse teisele poolele võimalus alustada algusest. Ühtlasi, kui bilansihaldur on vastutav Eleringile 5,31 euro maksmises ning sinna juurde ei tohi mingisugust summat lisada, siis tarbija ega tootja käest ei ole võimalik seda summat ka saada.

Andres Sutt tundis huvi, mis aitaks turuosaliste meelest kulu alla tuua.

Mart Blöndal sõnas seoses eelnevate küsimustega, et olemasolevate lepingutega on kõige suurem probleem. Samas see on probleem ka tuleviku lepingutega, eeldusel, et tasu hakkab iga kahe kuu tagant muutuma. Kõneleja tõi näite ka ühe energiaettevõtte murekoha osas, kes teenindavad üldteenust ja on seotud teatud riigihankega.

Marek Piiraja leidis, et üldteenuse välja toomine on veidi üllatuslik, kuna riigihange ei saa

takistada seda, kui muutub õigusakt või seadus.

Mart Blöndal täpsustas seoses riigihankelepinguga, et riigihangete seaduses on kinnine nimekiri alustest, kuidas lepingut saab muuta ning see ei ole üks nendest.

Marek Piiraja lausus, et üldteenus ei puutu hetkel teemasse ning ei ole mõisteta, kuidas see saab takistuseks olla. Vaadates elektrituruseaduses välja toodud üldteenuse hinnakujundust, siis selle hinda arvestatakse kõik põhjendatud kulud. Kui kulu on seadusest tulenevalt põhjendatud, siis riigihange ei saa olukorda mõjutada.

Rene Kokk tundis huvi, millisele arvereale saab tulevikus saartalitluse tasu.

Karin Maria Lehtmets lausus, et saartalitluse tasu on võrguarve komponendil eraldi rida. Põhjus on, et tegemist on hoopis teist tüüpi tasuga, mille eesmärk on samuti teine kui sagedusreservide tasul, mis on seotud eabilansi likvideerimisega. Saartalitluse meede on võrgu ja elektrisüsteemi turvalisuse tagamiseks.

Tarmo Tamm mõtiskles, miks peab sagedusreservide tasu kogumise kohustuse panema bilansihalduritele, arvestades, et see on neile vastumeelne ning kas olukorra lahendamiseks oleks teisi variante.

Mart Maastik palus täpsustada, kas sagedusreservid on siis hoitud, kui riigis on piisavas koguses juhitavat energiat.

Mario Kadastik lausus, et sageduse eabilanss tekib sellest, kui tootmine ja tarbimine ei ole omavahel sünkroonis ning see võib minna sünkroonist välja nii tootmise kui tarbimise poole pealt.

Mart Maastik leidis, et ebakindluse tekitab kõige rohkem see, kui riigis on juhitamatut energiat liiga palju. Seega, kui nt päikest ja tuult parasjagu ei ole, siis tekib ilmselt eabilanss. Sagedusreservide tasu olemasolul oleks mõistlik seda tootjate vahel jagada, kes eabilanssi kõige rohkem tekitavad. Sellega ei peaks tegelema bilansihaldurid, kes on vahendajad.

Mario Kadastik ütles, et tegemist on prognoosist möödapanekuga. Kui prognoosi teatakse, siis eabilanssi ei teki.

Jaak Aab tänas arutelu eest ning sõnas, et eelnõu menetlemine komisjonis jätkub lähinädalatel.

4. Info ja muud küsimused

Jaak Aab tuletas komisjoni liikmetele meelde, et nad kaaluksid 746 UA juures välja pakutud muudatusettepanekute sõnastusi, et eelnõu menetlusega sobival ajal edasi liikuda.

(allkirjastatud digitaalselt)
Jaak Aab
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Maria Haas
protokollija